

บทที่ 1

บทนำ

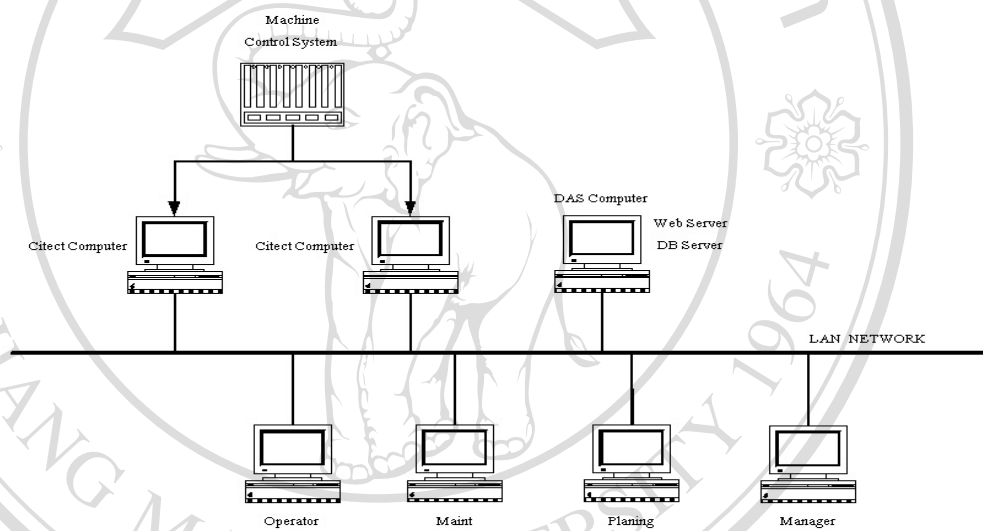
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เหมืองแม่เมาะเป็นแหล่งถ่านหินที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เป็นเหมืองเปิด (Open Pit Mine) ดำเนินการโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ในการขุด-ขนถ่านลิกไนท์ เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า ให้กับโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ขั้นตอนการดำเนินการกิจการเหมือง ประกอบด้วย ขั้นตอนใหญ่ 4 ประเภทคือ การเจาะ การระเบิด การขุด และการขนส่ง ซึ่งในการดำเนินงานทุกขั้นตอนจะต้องมีการนำเอาเครื่องจักรกลมาใช้ในการทำงาน โดยการเลือกใช้เครื่องจักรแต่ละประเภทจะต้องให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงาน

เช่นเดียวกันกับ การขนส่งถ่านลิกไนท์ ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการทำเหมืองแม่เมาะ จะทำการขนส่งโดยเครื่องจักรกลระบบขนส่งวัสดุที่ประกอบด้วย เครื่องโม่ถ่าน (Crusher) สายพานลำเลียง (Conveyor) เครื่องโปรยถ่าน (Stacker) และเครื่องตักถ่าน (Reclaimer) เครื่องจักรดังกล่าวจะทำงานอย่างสัมพันธ์กันตามลำดับ และจะทำงานต่อเนื่องกันไปตลอดทั้ง 24 ชั่วโมง การทำงานของเครื่องจักรกลในการขนส่งถ่านลิกไนท์ จะอยู่ภายใต้การควบคุมโดยระบบควบคุมอัตโนมัติด้วย PLC (Programmable Logic Controller)

ในขณะที่เครื่องจักรกลจะต้องมีการทำงานต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา 24 ชั่วโมง การบำรุงรักษาเครื่องจักรกล ก็เป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งที่จะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เครื่องจักรมีสภาพที่สมบูรณ์และทำงานได้ตลอดเวลาและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะได้ผลผลิตตามความต้องการ การบำรุงรักษาเครื่องจักรระบบขนส่งวัสดุเหมืองแม่เมาะ จะใช้การบำรุงรักษาโดยวิธีผสมผสานกัน ประกอบด้วย การบำรุงรักษาแบบป้องกัน (Preventive Maintenance) การบำรุงรักษาแบบแก้ไข (Corrective Maintenance) และการบำรุงรักษาตามสภาพ (Condition Base Maintenance) โดยมีเป้าหมายเพื่อ มุ่งเน้นในการรักษาให้เครื่องจักรสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและให้ผลผลิตคือ การส่งถ่านให้ได้ตามความต้องการของโรงไฟฟ้า

การทำงานของเครื่องจักรถูกควบคุมโดยระบบการควบคุมอัตโนมัติ โดยผู้ปฏิบัติงานควบคุมการเดินเครื่องจักร (Operator) จะทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการเดินเครื่องจักรในอาคารควบคุม CCC (Conveyor Control Center) จะเป็นผู้คอยป้อนข้อมูลเวลาการเดิน เวลาหยุดเครื่องจักร และเวลาการเข้าบำรุงรักษาจากการแจ้งของช่างแผนกซ่อมเครื่องจักรนั้นๆ เข้าเก็บในฐานข้อมูลแม่ข่าย และเครื่องจักรทุกตัวจะมีระบบควบคุมการทำงาน (Machine control system) คอยควบคุมการทำงานเครื่องจักร รายงานเหตุการณ์ และสถานะ การทำงานของเครื่องจักร โดยการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเครื่องจักรแต่ละตัว ณ เวลาต่างๆ เก็บเป็นแฟ้มข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ (Citect computer) โดยอัตโนมัติด้วยซอฟต์แวร์ Citect ดังแสดงในรูปที่ 1.1

รูปที่ 1.1 เครือข่ายคอมพิวเตอร์กองปฏิบัติการระบบขนส่งวัสดุ เหมืองแม่เมาะ

การได้มาของข้อมูลสำหรับรายงานข้างต้นนั้น แผนกวิศวกรรมและประเมินผลการบำรุงรักษาจะรวบรวมข้อมูลจากโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยแผนกรายงานและประเมินผลงานเหมืองฝ่ายวางแผน ประมวลเวลาที่เครื่องจักรทำงานและเวลาที่เครื่องจักรหยุดทำงาน จากฐานข้อมูลในเครื่อง Data Base Server ร่วมกับข้อมูลเวลาการวางแผนจากแผนกวางแผนบำรุงรักษา แล้วจึงนำมาคำนวณหาค่า Available hour, Operating hour, Down-time, PM Down-time, Down-time Frequency และสร้างรายงานโดยโปรแกรม Microsoft Excel แล้วจัดทำเป็นรูปเล่มรายงานเพื่อนำเสนอต่อผู้บริหารในสายงานบำรุงรักษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมินการทำงาน และการวางแผนสำหรับการบริหารจัดการบำรุงรักษาและแก้ไขปรับปรุง ในกรณีที่มีปัญหาต่อไป

ปัญหาที่พบคือ การรายงานจะต้องใช้ข้อมูลเวลาการเดินและการหยุดของเครื่องจักรจากฐานข้อมูลซึ่งบันทึกโดยบุคคลที่เป็นผู้ปฏิบัติงานควบคุมการเดินเครื่องจักร ซึ่งอาจทำให้ข้อมูล

ผิดพลาดและล่าช้า ส่วนค่า PM Down-time นั้นได้ข้อมูลมาจากการรายงานของช่างผู้ซ่อมเครื่องจักร แล้วจึงป้อนเข้าฐานข้อมูล ซึ่งอาจทำให้เวลาที่รายงานไม่ตรงกับความเป็นจริงได้เนื่องจากข้อมูลที่ป้อนไม่ได้มาจากผู้ปฏิบัติซ่อมบำรุงโดยตรง และรายงานที่ได้ไม่สามารถระบุสาเหตุของการหยุดเครื่องจักร (Fault) ซึ่งมีจำนวนมากได้ อีกทั้งรายงานที่ได้ไม่สามารถแสดงให้ผู้บริหารทราบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากส่วนใดของการทำงาน ซึ่งอาจจะทำให้การวางแผนในการแก้ไขปัญหาทำได้ไม่ตรงจุด

ดังนั้นผู้ทำการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบสนับสนุนการซ่อมบำรุงเครื่องจักร โดยการใช้ความสามารถของข้อมูลที่มีอยู่ในฐานข้อมูลของระบบควบคุมเครื่องจักรและ ซอฟต์แวร์ Citect ที่ติดตั้งอยู่ ซึ่งเก็บข้อมูลเหตุการณ์ต่างๆ ของเครื่องจักรเก็บเป็นแฟ้มข้อมูลและอยู่ต่อกับเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ดังแสดงในรูป 1 ซึ่งข้อมูลของเครื่องจักร สามารถที่จะนำมาจากระบบควบคุมเครื่องจักรได้โดยตรง ซึ่ง Citect Computer (Programmer's Reference & User's Guide and MAE MOH MINE Project, 1996) สามารถที่จะให้ข้อมูลเครื่องจักรในเชิงเวลาได้ดังนี้

- เวลาการเดิน/หยุดเครื่องจักร
- เวลาที่มีเหตุการณ์ Fault, Alarm ที่เกิดขึ้นของเครื่องจักร

และเมื่อนำมาใช้ร่วมกับข้อมูลจากแผนกซ่อมบำรุงและแผนกวางแผนบำรุงรักษาเครื่องจักรแล้วนำมาประมวลผลรายงานให้มีลักษณะดังนี้

- รายงานในเชิงเปรียบเทียบระหว่างการวางแผน กับ การทำงานจริง
- รายงานสาเหตุของการหยุดเครื่องจักร ได้โดยอัตโนมัติ
- รายงานสาเหตุของการหยุดเครื่องจักรที่สัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เช่น ปัญหา ด้านเครื่องกล ด้านไฟฟ้า ด้านการปฏิบัติการ
- รายงานอยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เป็นตารางและกราฟ
- ใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในระบบควบคุมเครื่องจักร มาประมวลผลและทำรายงาน
- สามารถรับข้อมูลจากแผนกซ่อมบำรุงและแผนกวางแผนซ่อมบำรุงได้โดยตรง
- ง่ายต่อการใช้งาน โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของหน่วยงาน

ระบบสนับสนุนการซ่อมบำรุงเครื่องจักรระบบขนส่งถ่านลิกไนท์ที่พัฒนาขึ้น จะเป็นระบบคอมพิวเตอร์เพื่อจัดการการบำรุงรักษาที่มีความสามารถในการสนับสนุนกิจกรรมหลักของการบำรุงรักษา โดยการให้รายงานผลสรุปของสมรรถนะความพร้อมใช้งานเครื่องจักร ความเชื่อถือได้ สมรรถนะการทำงานอย่างต่อเนื่อง สมรรถนะของช่างซ่อมบำรุง และสรุปปัญหาข้อขัดข้อง ในรูปตารางเปรียบเทียบ และกราฟ โดยมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล ง่ายในการใช้งาน ให้ข้อมูล

รายงานที่เข้าใจง่าย สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อพัฒนางานซ่อมบำรุง และ สนับสนุนการจัดการบำรุงรักษา ของผู้บริหารในระดับกลาง (ผู้จัดการกอง) และผู้บริหารระดับล่าง (ผู้จัดการแผนก) ที่เกี่ยวข้อง ในการติดตามผลการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง การควบคุมและพัฒนา ความสามารถในการบำรุงรักษาของหน่วยงาน ซึ่งเป็นการสนับสนุนนโยบายของหน่วยงาน บำรุงรักษาเครื่องจักรกลเหมืองแม่เมาะที่ได้ประกาศไว้ในนโยบายคุณภาพ ISO 9001: 2000 ของ หน่วยงานว่า “ มุ่งมั่นให้บริการบำรุงรักษาและซ่อมเครื่องจักรกล ที่เชื่อถือได้ เป็นที่พึงพอใจของ ลูกค้าและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ”

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการนำข้อมูลของเครื่องจักรระบบขนส่งวัสดุมาประมวลและรวบรวมเป็น สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการจัดการบำรุงรักษา
2. พัฒนาระบบสนับสนุนการซ่อมบำรุงเครื่องจักรระบบขนส่งถ่านลิกไนท์เหมือง แม่เมาะ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาและพัฒนาโปรแกรมบนเครือข่ายอินทราเน็ตของเหมืองแม่เมาะ ให้สามารถรับข้อมูล การบำรุงรักษาเครื่องจักรระบบขนส่งวัสดุทั้งหมดจำนวน 63 เครื่อง และแสดงรายงานในรูปแบบตาราง เปรียบเทียบ กราฟ ดังนี้

1. รับข้อมูลเวลาในการวางแผนหยุดเครื่องจักรเพื่อซ่อมบำรุง ข้อมูลเวลาการซ่อมบำรุง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ตารางแสดง Plan Physical Availability, Plan Reliability, Actual Physical Availability, Actual Reliability, MTBF (Mean Time Between Failure) , MTTR(Mean Time To Repair) ในรอบ เดือนของเครื่องจักรระบบขนส่งวัสดุทั้งหมดจำนวน 63 เครื่อง
3. ตารางแสดง Operating hour, Plan Maintenance Time และ Actual Maintenance Time ของเครื่องจักรทั้งหมดในรอบเดือน
4. ตารางแสดง เวลาสะสมของการหยุดเครื่องจักร พอลต์ทางด้านไฟฟ้า พอลต์ทางด้าน เครื่องกล และพอลต์ทางด้าน Operation

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ประหยัดเวลาการรวบรวมข้อมูลในการรายงาน
2. ได้รายงานที่แสดงถึงสมรรถนะการบำรุงรักษาของหน่วยงาน
3. ได้ระบบสนับสนุนการซ่อมบำรุงเครื่องจักรระบบขนส่งถ่านลิกไนต์เหมืองแม่เมาะที่มีประสิทธิภาพ
4. ผู้บริหารของหน่วยงานซ่อมบำรุงสามารถตรวจสอบข้อมูลของเครื่องจักรและสมรรถนะการบำรุงรักษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการบำรุงรักษาให้ดีขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved